

O „PANNĚ SOFII“ A „DUCHU SVATÉM“

Hamburk, 31. května 1908

Včera jsme pokročili až k prohovoření oné změny, k níž dochází v astrálním těle člověka vlivem meditace, koncentrace a jiných cvičení, jak je udávají různé metody zasvěcení. Viděli jsme, že tím dochází k dokonalejšímu propracování astrálního těla, takže astrální tělo tím do sebe přijímá orgány, které potřebuje pro náhled do vyšších světů. A řekli jsme, že až potud - třebaže se tato cvičení řídí cele podle příslušných kulturních období - přece zůstává princip zasvěcení vlastně všude týž. Velké, zásadní rozrůznění začíná teprve od chvíle, kdy má nyní nastat další nutný krok. Aby totiž člověk mohl skutečně nahlédnout do vyšších světů, je třeba, aby se orgány vypracované v astrální části obtiskly, obrazily v éthemém těle, aby tedy byly vtištěny do éthemého těla.

Opracování astrálního těla oklikou přes meditaci a koncentraci se označuje starým výrazem za „katharzi“, za očistu. Tato katharze neboli očista má ten cíl, aby se z astrálního těla vyvrhlo ven všechno, co mu brání v harmonické a pravidelné organizaci, takové, aby tím mohlo získat vyšší orgány; neboť svým původním založením má pro tyto vyšší orgány předpoklady, je třeba jenom zbavit ty síly, jež v něm jsou, nánosu, který je zakrývá.

Řekli jsme, že je možné použít nejrůznějších metod, aby se uskutečnila katharze. Člověk už může dojít velmi daleko v této katharzi, když například vnitřně probere a prožije všechno, co stojí v mé „Filosofii svobody“, takovým způsobem, že má pocit: Ta kniha byla pro mě podnětem, ale vlastně jsem teď schopen reprodukovat její myšlenky sám přesně tak, jak tam stojí. Když někdo zaujme k té knize takový postoj - neboť tak byla psána - , jako se staví třeba virtuos, hrající nějakou skladbu na klavír, k jejímu skladateli, - tedy tak, že ji celou vytvoří znova sám v sobě - rozumí se, že příslušným způsobem -, pak už si může díky tomu, jak je sled myšlenek v této knize přísně v sobě rozčleněn, přivodit až do vysokého stupně katharzi. Neboť u takových věcí, jako je tato kniha, záleží opravdu na tom, že

všechny myšlenky jsou umístěny v takovém pořadí, aby se mohla uplatnit jejich působnost. U mnoha jiných knih je tomu v naší době tak, že je v podstatě možné, když jen maličko pozměníme systematiku, říci něco dříve, něco později. U „Filosofie svobody“ do nejde. Tam nemůžeme zařadit stranu 150 v obsahu třeba o 50 stránek dříve, právě tak, jako nemůžeme prohodit u psa zadní nohy s předními: protože ta kniha je organismus s určitým členěním, a když někdo prostuduje její myšlenky, prochází jakýmsi vnitřním tréninkem. - Tak existují různé metody k uskutečnění katharze. Ten, kdo k ní nedospěl, i když probral tuto knihu, si nemusí myslet, že to, co říkám, není správné, nýbrž spíše, že ji neprostudoval správně nebo dost energicky a dost důkladně.

Nyní ale musíme přihlédnout k něčemu jinému, že totiž potom, když nastala katharze, když v astrálním těle byla vytvořena základní vnímací ústrojí, je třeba to všechno obtisknout do těla éthemého. To je něco, co se v předkřesťanských zasvěcovacích metodách řešilo takto. Když už žák prošel příslušnými přípravnými cvičeními, u nichž musel často setrvat po mnoho let, bylo mu řečeno: Teď nadešla chvíle, kdy astrální tělo je tak daleko, že už má svá astrální poznávací ústrojí; teď je možné přikročit k jejich obtištění do éthemého těla. - Na tomto stupni se musel dotýčný žák podvolit proceduře, která dnes - alespoň v naší kulturní epoše - nejenom není nutná, ale není ani dobře proveditelná. Byl na dobu tři a půl dne uveden do letargického stavu. Při tom byla učiněna taková zvláštní opatření, aby u něho v těchto třech a půl dne nenastalo jenom to, co nastává každou noc ve spánku: že astrální tělo se vysune z těla fyzického a éthemého, nýbrž aby až do jisté míry bylo i jeho éthemé tělo vyzvednuto z fyzického; bylo přitom také zajištěno, že fyzické tělo zůstalo neporušené a zasvěcovaný během procedury nezemřel.

Éthemé tělo bylo nyní oprostěno od sil fyzického těla, jež na ně jinak působí. Zasvěcovatel teď měl takřikajíc k dispozici éthemé tělo pružné a tvárné, a když teď do něho pohroužil astrální tělo s novými smyslovými orgány, jež se v něm vytvořily, pak získalo étherné tělo otisk celého astrálního těla. Když potom hierofant zase vrátil zasvěcovaného do normálního stavu, když se tedy astrální tělo a já zase sjednotily s tělem fyzickým a éthemým - to byla procedura, kterou hierofant-iniciátor ovládal -, pak už se zasvěcovaný nevyznačoval jenom katharzí, ale i tím, co se nazývá „osvícení“, „fótimos“. Ve světě, jenž ho obklopoval, byl teď s to vnímat nejen všechny ty věci, které jsou fyzicko-smyslové, ale byl s to používat vnímacích orgánů pro ducha, to jest viděl do duchovna a mohl v něm vnímat. Zasvěcení se v podstatě skládalo z těchto dvou

procesů - z očisty a z osvětlení.

Ale během vývoje lidstva nastala pro člověka fáze, kdy se postupně stávalo nemožným vyjmout takto éthemé tělo z fyzického bez dalekosáhlé poruchy všech funkcí, protože přece celý poatlantský vývoj směřoval k tomu, že se éthemé tělo stále více upevňovalo ve fyzickém. Bylo proto nyní třeba pracovat jinými metodami, s tím cílem, aby astrální tělo, pokud se dostatečně vyvinulo v období katharze, mohlo dosáhnout otisku svých orgánů v éthemém těle i tehdy, když se samo od sebe, přirozeným postupem, včlení zpátky do fyzického a éthemého těla, tedy bez oddělení těla fyzického a étherného, přestože tomu nyní fyzické tělo klade odpor. To, k čemu muselo dojít, je tedy to, že musely v meditaci a koncentraci působit silnější síly, aby v astrálním těle byly silné impulzy schopné překonat odpor fyzického těla.

Pro nás je především důležité, že pak přišlo vlastní, specificky křesťanské zasvěcení, při němž je nutné, aby se člověk podrobil procedurám tvořícím oněch sedm stupňů, které jsem včera vylíčil. Projde-li člověk těmito citovými prožitky, zpracuje své astrální tělo tak intenzivně, že plasticky vymodeluje své vnímací orgány - možná, že teprve po letech, ale přece dříve či později - a že je pak vtiskne do étherného těla, aby se mu tím dostalo osvětlení. Zevrubně bych mohl popsat tento druh zasvěcení, specificky křesťanský, jenom v případě, že bych mohl mít nejenom po několik dní, ale snad po dobu dvou týdnů, denně přednášku o všech podrobnostech. Ale o to nám tady nejde. Včera bylo mým cílem jenom to, abych vám uvedl některé jednotlivosti křesťanského zasvěcení. Máme se přece seznámit pouze s principem.

Tím, že člověk projde něčím takovým, je skutečně s to získat zasvěcení bez onoho letargického spánku, trvajících tři a půl dne, zejména, když křesťanský

žák si bere trvale za meditaci věty z Janova evangelia. Když dá každý den na sebe působit prvním větám Janova evangelia: „V prvopočátku bylo Slovo“ až k místu „naplněném oddaností a pravdou“, je to nesmírně významná meditace. Ty věty mají v sobě tuto sílu. Neboť Janovo evangelium jako celek není vůbec pouze k tomu, aby je lidé četli a chápali intelektem, nýbrž aby je vnitřně plně prožili a procítili. Pak se stává samo silou, která přichází na pomoc zasvěcení a pracuje pro ně. A pak žák prožije „umývání nohou“, „bičování“ a jiné vnitřní děje jako astrální vize, docela ve smyslu toho, jak je popisuje samo Janovo evangelium od 13. kapitoly.

Kdežto zasvěcení rosaekruciaňské, ačkoli stojí cele na křesťanské půdě, pracuje více s jinými, symbolickými představami, jež mají přivodit katharzi; jmenovitě s imaginativními obrazy. To je opět modifikace, jíž bylo třeba použít, protože lidstvo pokročilo zase o kus dále ve vývoji a protože zasvěcovací metoda se musí přizpůsobovat tomu, co se v lidstvu postupně vyvinulo.

Je třeba přece jenom pochopit, že člověk, když dosáhne zasvěcení, se vlastně stane docela jiným, než jakým byl do té doby. Zatímco dříve měl co činit jenom s věcmi fyzického světa, získává nyní právě tak možnost styku s ději a bytostmi duchového světa. To předpokládá, že člověk nabude poznání v mnohem reálnějším smyslu než v onom abstraktním, střízlivém, prozaickém smyslu, jak se obyčejně mluvívá o poznání. Pro toho, kdo získá poznání ducha, je proces poznání ještě něco docela jiného. Stává se mu plně a naprosto uskutečněním krásné výzvy: „Poznej sám sebe!“ Je však sotva co nebezpečnějšího v oblasti poznání, než když někdo této výzvě přikládá mylný význam; a to se dnes stává až příliš často. Mnozí lidé si tu výzvu vykládají tak, že se už nemají rozhlížet po světě, nýbrž čučet do vlastního nitra a hledat veškerého ducha v tomto svém nitru. To je veliké nedorozumění v chápání oné výzvy, protože ta naprosto nemá tento význam. Člověk si musí ujasnit, že skutečné vyšší poznání představuje i vývoj od jistého dřívějšího stanoviska, jehož dosáhl, ke stanovisku, jehož předtím ještě nedosáhl. Pěstuje-li člověk sebepoznání tím způsobem, že se zahloubává jenom do vlastního nitra, tedy vidí jenom něco, co v něm už do té doby bylo. Tím ale nezíská nic nového, jenom poznání vlastního nižšího já, a to v tom smyslu, jak se dnes poznání

pojmám. Toto nitro je pouze jedna část, již je třeba pro poznání. K ní musí přibýt druhá část, patřící právě tak k poznání. Bez obou těchto částí to nejde. Prostřednictvím nitra může člověk dospět k tomu, že v sobě vypěstuje orgány, jimiž může poznávat. Ale právě tak, jako by oko jakožto vnější smyslový orgán nemohlo poznat slunce, kdyby jen zíralo samo do sebe, nýbrž musí se, jak víme, dívat ven na slunce, tak musí také vnitřní orgán poznání hledět ven, to znamená do vnějšku v duchovnu, aby skutečně poznával.

V dobách, kdy lidé chápali záležitosti ducha ještě reálněji, měl pojem „poznání“ mnohem hlubší, reálnější smysl než dnes. Přečtete si v bibli, co tam znamená, že Abrahám poznal svou ženu“. Nemusíte jít daleko, abyste to pochopili v tom smyslu, že je tím míněno oplodnění; a uvážíme-li řecké znění věty „Poznej sám sebe“, tedy neznamená: Zírej do svého nitra, nýbrž: Oplodni své já tím, co ktobě proudí z duchového světa! Poznej sám sebe! znamená: Oplodni sám sebe obsahem duchového světa!

K tomu je potřeba dvojího: aby se člověk připravil katharzí a osvícením, pak ale aby volně otevřel své nitro duchovnému světu. Lidské nitro můžeme, pokud jde o poznání, přirovnat k ženskému principu, vnějšek k mužskému. Nitro je třeba učinit vnímavým pro přijetí vyššího já. Je-li vnímavé, pak z duchového světa vproudí do člověka jeho vyšší já. Protože - kde je třeba hledat lidské vyšší já? Někde uvnitř v osobní bytosti člověka? Nikoli! Na Saturnu, na Slunci a na Měsíci bylo lidské já rozprostřeno po celém kosmu. Tehdy bylo nad člověkem rozprostřeno kosmické já, tehdy směl člověk přijímat jeho záři; a tomuto já musí nyní dát na sebe působit. Musí tomuto já dát působit na své předem připravené nitro. To jest: lidské nitro - jinými slovy: astrální tělo člověka - musí být očištěno, zprůzračněno, zušlechtěno, podrobena katharzi. Pak může očekávat, že do něho vproudí vnější duchovno, aby nastalo osvícení. To nastane, když je člověk připraven do té míry, že podrobil své astrální tělo katharzi a tím si vytvořil vnitřní poznávací orgány. Pak je astrální tělo, když se nyní ponoří do těla étherného a fyzického, za všech okolností tak daleko, že nastane osvícení, fótismos. To, k čemu skutečně dochází, je, jak jsme řekli, že astrální tělo otiskne své orgány

do éthemého těla, což má ten důsledek, že člověk začne vnímat kolem sebe duchový svět, že tedy jeho nitro, jeho astrální tělo, do sebe přijímá to, co mu éthemé tělo je s to poskytnout, co pro ně éthemé tělo saje a vstřebává z celého kosmu, z kosmického já.

Křesťanská esoterika označovala toto očištěné, zprůzračnělé astrální tělo, které ve chvíli, kdy podstupuje osvětlení, neobsahuje v sobě nic z nečistých dojmů fyzického světa, nýbrž pouze poznávací ústrojí pro duchový svět, názvem „čistá, cudná, moudrá Panna Sofie“. Tím vším, co člověk do sebe přijal v katharzi, očistil a zušlechtil své astrální tělo v „Pannu Sofii“. A „Panně Sofii“ přichází vstříc kosmické já, vesmírné já, jež způsobuje osvětlení, jež tedy činí, že člověk má kolem sebe světlo, duchové světlo. Toto druhé, co přistupuje k „Panně Sofii“, nazvala křesťanská esoterika - a nazývá to tak dodnes - „Duch svátý“. Takže v křesťanském esotemím smyslu mluvíme docela správně, říkáme-li: Křesťanský esoterik dosahuje tím, co se odehrává při jeho zasvěcení, očisty svého astrálního těla; přetváří své astrální tělo v „Pannu Sofii“ a je obestřen září - chcete-li, můžete říci: je „zastíněn“ - září „Ducha svátého“, kosmickým, vesmírným já. A ten, kdo je takto osvětlen, kdo jinými slovy do sebe přijal ve smyslu křesťanské esoteriky „Ducha svátého“, ten pak mluví od té chvíle vjiném smyslu. Jak mluví? Mluví tak, že když mluví o Saturnu, Slunci, Měsíci, o různých člancích lidské bytosti, o událostech vesmírného vývoje, není to jeho mínění. Jeho názory tady v žádném smyslu nevstupují do hry. Když takový člověk mluví o Saturnu, mluví z něho Saturn. Když mluví o Slunci, mluví z něho duchová podstata Slunce. Je přitom nástrojem; jeho já zapadlo, to jest stalo se pro takové okamžiky neosobním, a je to kosmické, vesmírné já, jež ho používá jako nástroje, aby jím promlouvalo. Proto by nebylo na místě mluvit u skutečných esoterních nauk, pocházejících z křesťanské esoteriky, o názorech nebo míněních. To není správné, v nejvyšším smyslu tohoto slova. Názory ani mínění se na tomto stupni nevyskytují. Někdo, kdo mluví ve smyslu křesťanské esoteriky se správným smýšlením o světě, ten si říká: Nejde o to, abych lidem říkal, že byli venku dva koně, jeden z nich se mi líbil méně, a že si myslím, že to je líný kůň. O co jde, to je, abych druhým lidem ty koně popsal a vystihl skutečnosti! Na tom záleží, aby člověk vylíčil, co pozoroval v duchovém světě, s vyloučením každého osobního mínění. V každé soustavě duchovědných nauk je třeba prostě vylíčit sled skutečností; s názory toho, kdo o tom vypráví, to nesmí mít vůbec nic společného. -

Tak jsme zatím poznali dva pojmy v jejich duchovém významu. Poznali jsme, co je to „Panna Sofie“, že to je očištěné astrální tělo, a poznali jsme podstatu „Ducha

svátého“, kosmického, vesmírného já, které „Panna Sofie“ do sebe přijímá a které pak může promlouvat z příslušného astrálního těla.

Bylo by možné dosáhnout ještě něčeho dalšího, ještě vyššího stupně, to jest: být schopen někomu dopomoci k tomu, být schopen mu dát impulzy, aby to obojí získal. Lidé naší vývojové epochy mohou vyličeným způsobem do sebe přijmout „Pannu Sofii“, očištěné astrální tělo, a „Ducha svátého“, osvětlení. Darovat Zemi to, čeho je k tomu potřebí, mohl pouze Kristus Ježíš. On to byl, kdo do duchové části Země vočkoval síly umožňující, aby se vůbec mohlo dít to, co bylo vyličené jako křesťanské zasvěcení. Jak k tomu došlo?

Dvojí musíme přibrat na pomoc, abychom tomu porozuměli. Za prvé se musíme seznámit s něčím ryze historickým: se způsobem, jak se kdysi dávala jména. Byl docela jiný v době, kdy byla sepsána evangelia, než je dnes.

Ti, kdo dnes vykládají evangelia, nechápou vůbec princip dávání jmen v době evangelií, a proto nemluví tak, jak by museli mluvit. Je ovšem mimořádně obtížné vyličit, jaký byl tehdy princip dávání jmen. Ale přece jenom se pokusím to přiblížit našemu porozumění, i když si to tady můžeme nastínit leda v náznaku. Myslete si, že bychom se u člověka, který se před námi objeví, nezastavili u onoho jména, které k němu vlastně vůbec nepatří, kterého se mu dostalo těmi abstraktními cestami, jež jsou dnes prostě obvyklé, když jde o dávání jména; nýbrž že bychom naslouchali a dávali pozor, které jsou jeho nejvýznačnější vlastnosti, která je nejnapadnější známka jeho povahy, a že bychom byli schopni vyzkoumat jasněji hlubší základ jeho bytosti, a že bychom mu pak dali jméno podle nejdůležitějších vlastností, o nichž si myslíme, že mu je musíme přisuzovat.

Kdybychom jednou použili tohoto způsobu dávání jmen, provedli bychom na nižším, elementárním stupni něco trochu podobného tomu, co prováděli při

dávání jmen ti, kdo dávali jména ve smyslu pisatele Janova evangelia. Kdybych chtěl vyložit co nejsrozumitelněji, jak postupoval pisatel Janova evangelia, když chtěl někoho označit jménem, musel bych teď říci: Pisatel Janova evangelia si prohlédl vnější, historickou matku Ježíšovu, aby zjistil její nejnápadnější vlastnosti a pak si řekl: Kde pro ni najdu jméno, které by nejdokonaleji vyjádřilo její bytost? A protože se dřívějšími inkarnacemi, jimiž prošla, dostala až na tu duchovní výši, na níž stála, - protože byla ve své vnější osobnosti jakoby otiskem, jakoby zjevením toho, čemu se v křesťanské esoterice říkalo „Panna Sofie“, proto pojmenoval matku Ježíšovu „Panna Sofie“. Tak se jmenovala vždycky na oněch skrytých místech, kde se vyučovalo křesťanství esoterním způsobem: „Panna Sofie“. Exoterně ji nechává vůbec beze jména, na rozdíl od ostatních evangelistů, kteří pro ni zvolili profánní jméno Maria. Jan nesměl použít profánního jména. Musel jejím jménem vyjádřit něco, co souvisí s hlubokým světodějným vývojem. To činí tím, že naznačuje, že ji není možné nazývat „Maria“, dokonce staví vedle ní její sestru Marii, ženu Kleofášovu, a ji nazývá prostě „matka Ježíšova“. Tím naznačuje, že nechce uvádět její jméno, že není možné je uvádět veřejně ve známost. V esoterních kruzích byla vždy nazývána „Panna Sofie“. Ona to byla, jež jakožto vnější historická osoba představovala „Pannu Sofii“.

Chceme-li teď proniknout dále do podstaty křesťanství a jeho zakladatele, musíme si postavit před duši ještě jiné mystérium. Musí nám být jasné, že je třeba rozlišovat mezi tím, co se v křesťanské esoterice označuje jménem „Ježíš Nazaretský“, a tím, co se označuje za „Krista Ježíše“, za Krista v Ježíši Nazaretském. Co to znamená? To znamená toto.

V historické osobnosti Ježíše Nazaretského se nejprve setkáváme s vysoce pokročilým člověkem, který prošel mnoha inkarnacemi a narodil se znova po periodě vrcholného vývoje, který se proto také cítil přitahován k tak čisté matce, že pisatel Janova evangelia ji směl nazvat „Panna Sofie“. Setkáváme se tu tedy s člověkem na vysoké vývojové úrovni, s Ježíšem Nazaretským, který pokročil ve svém vývoji už v předešlé inkarnaci velmi daleko a vstoupil do oné rozhodné inkarnace na vysokém duchovním

stupni.

Ostatní evangelisté kromě pisatele Janova evangelia nejsou osvíceni v tak vysoké míře jako pisatel Janova evangelia. Jsou spíše otevření pro smyslový, skutečný svět, v němž vidí putovat svého mistra a Mesiáše v podobě Ježíše Nazaretského. Naproti tomu jsou jim skryty důvěrnější, spirituální souvislosti, aspoň ty na oné vysoké úrovni, do níž hledí pisatel Janova evangelia. Záleží jim proto obzvlášť na tom, že v Ježíšovi žije a projevuje se to, co vždycky žilo v Židovstvu, co vždycky v Židovstvu proudilo z generace na generaci jakožto židovský Bůh, jako Otec, procházející všemi generacemi. Proto to také vyslovují. Říkají: Jestliže sledujeme původ Ježíše Nazaretského nazpátek generacemi, tedy můžeme prokázat, že v něm skutečně kolotá krev, která kolotala ve všech těchto generacích. - Uvádějí proto jmenný soupis Ježíšových předků, a to podle toho, jak zase sami stojí na různých stupních vývoje. Matoušovi záleží především na tom, aby ukázal, že máme v Ježíši Nazaretském před sebou člověka, ve kterém žije otec Abrahám; že krev otce Abraháma protekla generacemi až k němu. Proto udává seznam předků až k Abrahámovi (Mat. 1,1-17). Zastává pozemštější stanovisko než Lukáš. Tomu záleží nejenom na tom, aby ukázal, že v Ježíšovi žije Bůh, který žil už v Abrahámovi, ale záleží mu na tom, aby ukázal, že je možné sledovat dědičný původ, pokrevní posloupnost ještě dále do minulosti až k Adamovi; a Adam byl přímo syn Boží, to jest patřil do doby, kdy lidé teprve přecházeli z duchové existence do tělesnosti (Lukáš 3,23-38). Oběma, Matoušovi i Lukášovi, jde o to ukázat, že tento Ježíš Nazaretský, který se objevil v určitém čase, je plně zakotven v tom, co poukazuje na samo božské otcovství.

Pisateli Janova evangelia, jemu, který vzhlížel do duchovna, nešlo o toto; neboť jemu nezáleželo na výroku: „Já a otec Abrahám jedno jsme“, nýbrž chtěl ukázat, že v každém okamžiku je v člověku přítomno něco věčného, co bylo v člověku už před otcem Abrahámem. Už v prapočátku byl Logos, jehož jméno jest „Já jsem“. Byl dříve než všechny vnější věci a bytosti; byl v prapočátku.

Těm tedy, kdo chtěli spíše líčit Ježíše z Nazaretu a také nebyli s to líčit něco jiného, šlo o to ukázat, jak od počátku proudila krev generacemi. Pokládali za

důležité ukázat, že v Josefovi, otci Ježíše Nazaretského, žila táž krev, jež se řinula generacemi.

Tady by teď ovšem bylo třeba - kdybychom mohli mluvit naprosto esoterně - mluvit o pojmu takzvaného „neposkvrněného početí“, takzvané „conceptio immaculata“. Tento pojem lze blíže objasnit jenom v nejužším kruhu; ale patří k nejhlubším mystériím, která vůbec existují; a nedorozumění, jež se pojí k tomuto pojmu, pocházejí z toho, že lidé nevědí, co je třeba vůbec chápat pod pojmem „conceptio immaculata“. Lidé si myslí, že to znamená, že tady nebylo žádné otcovství. Ale v tom to netkví, nýbrž je za tím skryto něco mnohem hlubšího, tajemnějšího. A právě s tím, co se za tím skrývá, je slučitelné to, co chtějí ukázat ostatní evangelisté: že Josef je Ježíšovým otcem. Kdyby to chtěli popírat, tedy by to, co se snaží tak pracně ukázat, nemělo vůbec smysl. Chtějí ukázat, že v Ježíši Nazaretském žije onen dávný Bůh. Obzvláště Lukáš to chce zřetelně ukázat. Proto vede celý sled generací až nazpět k Adamovi a pak k Bohu. Jak by jinak byl dospěl k tomuto výsledku, kdyby byl vlastně chtěl říci jenom toto: Ukážu vám, že tento rodokmen existuje, ale celý ten Josef s tím vlastně neměl nic společného. Bylo by přece podivné, kdyby se lidé namáhali, aby Josefa vyzvedli jako tak důležitou osobnost, a pak ho zase odsunuli pryč z celého toho dějství.

Jenomže v oné palestinské události nemáme co činit pouze s touto vysoce pokročilou osobností Ježíše z Nazaretu, jež prošla mnoha inkarnacemi a vypsěla tak vysoko, že potřebovala tak význačnou matku, nýbrž máme tu co činit ještě s druhým mystériem.

Když bylo Ježíši Nazaretskému třicet let, dospěl i v důsledku toho, co prožil v tehdejší inkarnaci, tak daleko, že mohl uskutečnit dějství, které se dá uskutečnit ve výjimečných případech. Víme, že se člověk skládá z fyzického těla, z éthemého těla, z astrálního těla a z jáství. Takovýto čtyřčlenný člověk, to je ten člověk, který žije mezi námi. Když se člověk dostal až na jistou vývojovou výši, získává možnost, aby v určité chvíli života vyňal svoje já z jeho tří těl a zůstavil přitom tato těla nedotčená a naprosto neporušená. Toto já pak vchází do duchovna, a tato tři těla zůstávají ve smyslovém světě. S tímto procesem se někdy setkáváme ve vývoji světa. U určitého člověka nastane to, že dojde k obzvlášť vznešenému okamžiku vnitřního vytržení, který se za jistých okolností

může protáhnout i na delší údobí; a tehdy se jeho já vzdálí, přejde do duchového světa. A protože jeho tři těla jsou díky jáství, jež bylo v nich, tak vysoce vyspělá, jsou použitelnými nástroji pro bytost ještě vyšší, která se v ní nyní uhostí. A ve třicátém roce Ježíše Nazaretského se v jeho fyzickém, éthemém a astrálním těle uhostila ta bytost, kterou jsme označili za Krista. Tato bytost se nemohla vtělit v obyčejném dětském těle, nýbrž jenom v těle, které k tomu bylo připraveno vysoce vyspělým já. Neboť tato bytost ještě nebyla předtím nikdy vtělena ve fyzickém těle. Počínajíc třicátým rokem tedy můžeme mluvit o Kristu v Ježíši Nazaretském.

K čemu tedy popravdě došlo? Popravdě byla tato tělesnost Ježíše Nazaretského, kterou tady zanechal, tak zralá, tak dokonalá, že do ní mohl vniknout sluneční Logos, bytost sdružující všech šest Elóhímů, jak jsme ji popsali jako duchovou podstatu Slunce. Na tři roky se mohla inkamovat do této tělesnosti, stát se tělem. Sluneční Logos, týž, který může osvětlením zazařovat do člověka, sám Duch svátý vstupuje do lidského těla, vesmírné já, kosmické já do něho vstupuje, a od této chvíle promlouvá po dobu těchto tří let z těla Ježíšova Kristus. Po všechna ta tři léta mluví Kristus z Ježíšova těla. - Toto dějství je naznačeno v Janově evangeliu i v ostatních evangeliích jako sestup holubice, sestup Ducha svátého na Ježíše z Nazaretu. V esoterním křesťanství se to říká tak, že v této chvíli já Ježíše Nazaretského opouští jeho tělo a že v něm je nadále duch Kristův, který z něho mluví, aby učil a působil. To je ve smyslu Janova evangelia první událost, k níž došlo. Teď máme Krista v astrálním, éthemém a fyzickém těle Ježíše Nazaretského. A Kristus působí vtom smyslu, jak jsme to popisovali, až do mystéria na Golgotě. Co se stane na Golgotě?

Na Golgotě se stane toto. Zaměříme se na okamžik, který má rozhodující význam, kdy z ran ukřižovaného kane krev. To, co se tady odehrává, to nyní přirovnám k něčemu jinému, abyste mi lépe rozuměli.

Představte si, že byste tady měli nádobku s vodou. V této vodě že by byla rozpuštěna sůl, takže voda by byla poměrně průhledná. Tím, že jste tu vodu ohřáli,

vytvořili jste roztok soli. Nyní vodu ochladíte. Sůl se začne usazovat, a vy vidíte, jak sůl zdola houstne a usazuje se na dně. Tak ten děj vypadá pro někoho, kdo jej vidí jenom fyzickými očima. Ale pro někoho, kdo vidí duchovým zrakem, se děje ještě něco jiného. Zatímco se dole sůl zhušťuje, proudí duch soli vzhůru a postupuje vodu. Sůl může získat svou větší hustotu jenom tím, že duch soli ji opouští a že se šíří do vody. Kdo zná tyto věci, ten ví, že tam, kde dochází ke zhuštění, dochází také pokaždé ke zduchovění. To, co se směrem dolů zhušťuje, má svůj protějšek směrem do duchovna, směrem vzhůru. Docela přesně tak, jako duch soli proudí ven ze soli a šíří se vzhůru, jestliže tato sůl prosakuje dolů a tam se zhušťuje, právě tak neprobíhal jenom fyzický děj, když kanula krev zraň Spasitelových; nýbrž když kanula krev z ran, bylo to skutečně provázeno duchovým dějem. A tento duchový děj pozůstává v tom, že onen Duch svátý, který byl přijat Ježíšovým tělem při křtu, se nyní spojil se Zemí, že Kristus sám vproudil do bytosti Země. Od této chvíle se Země proměnila. To je totiž podstatou toho, co jste už slyšeli v dřívějších přednáškách: že by bývalo možné vidět, kdyby se byl někdo díval na Zemi z některé vzdálené hvězdy, že událostí na Golgotě se změnilo celé vzezření Země. Sluneční Logos se měl sdělit Zemi, uzavřít svazek se Zemí, stát se duchem Země. Cesta, po níž k tomu došlo, pozůstává v tom, že Logos vešel ve třicátém roce Ježíše Nazaratského do jeho těl, tři roky v nich působil, a pak zůstal uchován pro Zemi.

A teď jde o to, že v opravdovém křesťanovi by se měl projevit účinek této události, že musí existovat něco, prostřednictvím čeho opravdový křesťan postupně získá vlohu k očistě astrálního těla v křesťanském smyslu. Pro křesťana muselo existovat něco, pomocí čeho by mohl své astrální tělo krok za krokem připodobňovat „Panně Sofii“, aby tím přijal do sebe „Ducha svátého“ - který by jinak také mohl být rozprostřen po Zemi, aniž by ho mohl přijmout některý člověk, kdyby se jeho astrální tělo nepřipodobnilo „Panně Sofii“.

Kde je skryta tato síla? Tato síla je dána tím, že Kristus Ježíš přenesl na učedníka, kterého miloval, tedy na pisatele Janova evangelia, poslání, aby ze svého osvícení zaznamenal pravdivě a věrně palestinské události, aby je lidé mohli nechat na sebe působit. Pokud lidé nechají dostatečně na sebe působit to, co je zaznamenáno v Janově evangeliu, tedy je jejich astrální tělo na cestě k tomu, aby se stalo „Pannou Sofií“,

a stává se pak přístupným pro přijetí „Ducha svátého“. Silou podnětu vycházejícího z Janova evangelia se stává postupně vnímavým pro to, aby pocítilo a později poznalo pravé skutečnosti duchového univerza. To uložil Kristus Ježíš pisateli Janova evangelia, toto poslání, tento úkol. Stačí, když si přečtete evangelium, a najdete to v něm: Pod křížem stála matka Ježíšova - ve smyslu esotemního křesťanství „Panna Sofie“ - a Kristus oslovuje s kříže učedníka, kterého miloval:

„Toto je nyní tvá matka! A od té hodiny přijal ji učedník ten k sobě.“

(19,27)

To znamená: Onu sílu, jež byla v mém astrálním těle a jež mu dala schopnost stát se nositelem Ducha svátého, tuto sílu přenáším na tebe; zaznamenej to, čeho mohlo dosáhnout toto astrální tělo svým vývojem! - „A učedník ji přijal k sobě“, to znamená: napsal Janovo evangelium. A Janovo evangelium je to z evangelií, do něhož jeho pisatel vtajil síly pro rozvoj „Panny Sofie“. S kříže mu bylo uděleno poslání, aby ji přijal jako svou matku, aby byl pravým interpretem Mesiášovým. Vlastně to tedy znamená: Vžijte se cele do smyslu Janova evangelia, poznejte je spirituálně; má sílu dovést vás ke křesťanské katharzi, má sílu dát vám „Pannu Sofii“; pak vám Duch svátý, sjednocený se Zemí, udělí také osvícení - fótismos - v křesťanském smyslu! - A to, co zakusili nejintimnější žáci tehdy v Palestině, to bylo tak silné, že měli nadále alespoň vlohu vidět v duchovnu. Nejintimnější žáci přijali do sebe tuto vlohu. Neboť toto vidění v duchu v křesťanském smyslu záleží v tom, že člověk přetvoří do té míry své astrální tělo silou palestinské události, že to, co má vidět, nemusí být navenek fyzicky-smyslově viditelné. Člověk pak v sobě má ještě něco, co ho uschopňuje vidět do duchovna.

Byli takoví intimní žáci. Žena, která pomazala Krista Ježíše ve vsi zvané Betánie, získala z palestinské události mocnou sílu k duchovnému vidění, a ona je například jednou z těch, kdo se první dovídají, že to, co žilo v Ježíšovi, existuje dále po smrti, že vstalo z mrtvých. Měla tuto možnost. Odkud má tuto možnost?

Má ji v důsledku toho, že se jí rozvily vnitřní smyslové orgány. - Mluví o tom evangelium? Ano. Zpravuje nás o tom, že Maria z Magdaly je vedena k hrobu, že mrtvé tělo je pryč, a ona že u hrobu vidí dvě duchové postavy. Tyto dvě duchové postavy je možné vidět vždycky, když někde zůstává mrtvé tělo po delší dobu. Na jedné straně je vidět astrální tělo a na druhé straně étherné tělo, které se postupně odpoutává a přechází do světového étheru. I když vůbec nevěnujeme pozornost fyzickému tělu, jsou tu dvě duchové postavy, jež patří do duchového světa.

„I odešli zase ti učedníci tam, kdež prve byli.

Ale Maria stála u hrobu vně a plakala. A když plakala, naklonila se do hrobu.

A uzířela dva anděly, sedící v bílém rouchu.“ (20,10 - 12)

Viděla to, protože se silou a mocí palestinské události stala jasnozřivou. A viděla ještě více: viděla Zmrtvýchvstalého. Bylo k tomu potřebí, aby byla jasnozřivá? Domnívali byste se sami o sobě, když jste nějakého člověka viděli před několika dny ve fyzické podobě, že když ho po několika dnech spatříte před sebou, že ho pak přesně nepoznáte?

„To když řekla, obrátila se zpátky a uzířela Ježíše, an stojí, ale nevěděla, že to je Ježíš.

Dí jí Ježíš: Ženo, co pláčeš? Koho hledáš? Ona byla v domněni, že to je zahradník.“ (20,14 - 15)

A aby nám to bylo řečeno co možná přesně, neříká nám to pisatel evangelia jenom jednou, nýbrž také při příštím zjevení Zmrtvýchvstalého, když se Ježíš objevil u jezera Genezaretského. Ti, kteří přijali plnou sílu palestinské události, byli s to se v tomto setkání orientovat a poznat, že to je zmrtvýchvstalý Ježíš, kterého bylo možné vidět v duchové sféře.

Jestliže však učedníci a Maria Magdaléna ho při setkání s ním také viděli, byli přece někteří mezi nimi, kteří byli o něco méně nadaní pro rozvoj jasnozřivé síly. K nim patřil například Tomáš. O Tomášovi se v evangeliu dočtete, že poprvé nebyl při tom, když učedníci viděli Pána; a on sám říká, že by musel nejdříve vložit ruce do jeho ran, že by musel nejprve prožít tělesný dotyk se Zmrtvýchvstalým. Co se stane? Mělo dojít také ještě k pokusu napomoci mu, aby i on se stal schopným vidět duchové skutečnosti. Jak k tomu dochází? Dochází k tomu ve smyslu slov:

„A po osmi dnech opět učedníci jeho byli uvnitř, a Tomáš s nimi. Přišel Ježíš, a dvěře byly zavřeny, i stanul uprostřed a řekl: Mír buď s vámi. Potom řekl Tomášovi: Vlož prst svůj sem, a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou, a vpusť ji v bok můj, a nebuď nevěřící, ale poznej sílu víry.“

(20,26 - 27)

A něco spatříš, když se nespoleheš pouze na to, co tvůj zrak vnímá zvenčí, nýbrž když se prostoupíš vnitřní silou . - Tato vnitřní síla, jež má vycházet z palestinské události, ta se nazývá „víra“. To není žádná triviální síla, nýbrž je to vnitřní jasnozřivá síla. - Prodechni se touto vnitřní silou, pak už nebudeš muset považovat za skutečné pouze to, co vidíš zevně; neboť blahoslavení jsou ti, kdo mají možnost vědět o tom, co zevně nevidí! '

Tak evangelium poukazuje na plnou skutečnost a pravdu zmrtvýchvstání i na to, že jenom ten může zmrtvýchvstání plně poznat, kdo se nejprve vybaví vnitřní silou, jež ho uschopní nahlížet do duchovna.

To vám učiní srozumitelným poslední kapitola Janova evangelia. V ní se poukazuje stále více a více na to, že nejdůvěrnější žáci Krista Ježíše sice tím, že se palestinská událost odehrála před nimi, dospěli k „Panně Sofii“; ale když se měli poprvé osvědčit, když měli skutečně spatřit a sledovat duchovou událost, byli ještě oslněni a museli se nejprve zorientovat. Nevěděli, že to je týž, kdy byl dříve u nich.

- Tady máme něco, co musíme uchopit nejsubtilnějšími pojmy; protože duch hrubě materialistický by řekl: Pak tedy přece uvádíte zmrtvýchvstání v pochybnost! - Záznak zmrtvýchvstání je třeba brát naprosto doslova a dokonce tak, jak to vyjádřil on sám:

„Aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání věku, zemského věku!“ (Mat. 28,20)

On je tady, opět přijde, ne sice v tělesné podobě, ale v takové podobě, že lidé, kteří do té doby silou Janova evangelia prošli sami v sobě vývojem, ho spatří, budou ho

„Dl jemu Ježíš: Žes mne viděl, Tomáši, věříš. Blahoslavení, kdo neviděli, a uvěřili.“

moci skutečně vnímat, a nebudou už nevěřícími, když budou mít duchovní sílu, aby ho viděli. To je poslání anthroposofického hnutí: připravit onu část lidstva, jež bude ochotna se dát připravit, na nový příchod Kristův na Zemi. V tom je světodějný význam anthroposofické duchové vědy: připravit lidstvo a udržovat mu oči otevřené, až se Kristus v šestém kulturním období opět zjeví, až bude působit mezi lidmi, takže se pro velkou část lidstva bude moci uskutečnit to, co je nám naznačováno svatbou v Káni Galilejské.

Tak se nám může zjevit anthroposofický světový názor jako vykonavatel závěti křesťanství. Aby mohl člověk být v budoucnu doveden k pravému křesťanství, bude muset přijmout do sebe ony spirituální nauky, které mu je s to dát anthroposofický světový názor. Necht' si teď ještě mnoho lidí říká: Kdepak, anthroposofie je něco, co vlastně odporuje pravému křesťanství! Ale to jsou ti malí papežičkové, kteří chtějí rozhodovat o tom, o čem nic nevědí, kteří chtějí zavést jako dogma, že to, o čem oni nic nevědí, také nemůže existovat.

Tato nesnášenlivost se bude v budoucnu stále zvětšovat, a křesťanství zakusí nejsilnější nebezpečí především z oné strany, kde jsou právě ti lidé, kteří jsou v naší době přesvědčeni, že se mohou nazývat dobrými křesťany. Od takzvaných křesťanů zažije křesťanství obsažené v duchové vědě těžké útoky. Neboť všechny pojmy se budou muset proměnit, má-li se rozšířit skutečné spirituální porozumění pro křesťanství. Především se bude muset stále více vžívat do duší a nacházet porozumění odkaz pisatele Janova evangelia, velká škola „Panny Sofie“, samo Janovo evangelium. Ale jenom duchová věda je s to uvádět hlouběji do tohoto Janova evangelia.

V těchto přednáškách měla být podána jenom ukázka, jakým způsobem může uvádět duchová věda do Janova evangelia; neboť není možné vysvětlit celé Janovo evangelium. I v Janově evangeliu přece stojí:

Jest pak i mnoho jiných věcí, které činil Ježíš; kdyby měly být všechny sepsány, každá zvlášť, mám za to, že by celý svět nemohl pojmout všechny knihy, které by byly napsány.“ (21,25)

Právě tak, jako samo evangelium nemohlo podrobně zaznamenat všechny jednotlivosti palestinské události, právě tak nemůže sebe delší cyklus přednášek vyčerpat všechen spirituální obsah Janova evangelia. Proto se spokojme těmi náznaky, které bylo

možné tentokrát poskytnout. Spokojme se ale v tom smyslu, že právě takovými náznaky bude během vývoje lidstva naplňována skutečná závěť křesťanství. A snažme se, aby to všechno na nás působilo v tom smyslu, abychom měli sílu stát pevně na půdě toho, co jsme schopni poznávat v Janově evangeliu, až přijdou jiní a budou říkat: Vy nám dáváte příliš složité pojmy, které si člověk má nejprve osvojit, aby mohl pochopit evangelium; vždyť evangelium je tu pro lidi prosté a naivní, a na ty se nesmíme obracet s mnoha pojmy a představami! - Tak to v této době říkají mnozí. Odvolávají se snad na jiný verš:

„Blažoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské.“ (Mat. 5,3)

Dovolávat se takového výroku může někdo leda tak dlouho, dokud mu dobře nerozumí. Neboť on ve skutečnosti znamená:

„Blažoslavení žebráci v duchu, neboť sami v sobě dosáhnou království nebeského.“

To jest: Ti, kteří jsou jakoby žebráci o ducha, kteří chtějí do sebe přijímat stále více ducha, ti v sobě naleznou království nebes!

V naší době je až příliš rozšířeno mínění, že cokoli, co souvisí s náboženstvím, je totožné se vším primitivním a jednoduchým. Říká se: Ve vědě je na místě, že má mnoho a složitých pojmů; ve víře a v náboženství to však na místě není. Víra a náboženství - tak to říká mnoho „křesťanů“ - ty musí být prosté a naivní! Tak to požadují; a někteří by se přitom mohli dovolávat názoru, který snad bývá málo citován, ale přece teď hodně straší v myslích lidí, a který vyslovil *Voltaire*, jeden z velkých učitelů materialismu: Ten, kdo chce být prorokem, musí nacházet víru, protože to, co hlásá, mu lidé musí věřit, - a víru nachází jenom něco jednoduchého, co se ve své jednoduchosti stále znova opakuje.

Tak je tomu dnes u mnoha proroků, pravých i falešných. Snaží se něco povědět a opakovat to stále znova, a lidé se učí tomu věřit, protože se to pořád

opakuje. Kdo reprezentuje duchovou vědu, nemá a nechce být takovým prorokem. Nechce být vůbec prorokem. A i když mu lidé budou sebevíc říkat: Ale vždyť ty se nespokojuješ opakováním, ale osvětluješ věci pokaždé znova z jiných stran, pokaždé znova o nich vykládáš jiným způsobem, - když o něm budou takto mluvit, nebude mít pocit, že se dopustil chyby. Prorok chce, aby lidé v něho věřili; věda o duchu ale nechce vést k víře, nýbrž k poznání. Proto si Voltairův výrok osvojujeme v jiném smyslu: „Co je jednoduché, tomu lidé věří a je to věcí proroka,“ říká Voltaire. „Co je rozmanité, to je třeba poznávat,“ říká duchová věda.

Pokusme se seznamovat se stále více s tím, že duchová věda je něco rozmanitého, že to není vyznání víry, nýbrž cesta za poznáním, že proto snese rozmanitost. Proto se neostýcháme sbírat a snášet dohromady mnohé, abychom porozuměli jednomu z nejdůležitějších dokumentů křesťanství, Janovu evangeliu. Proto jsme se pokusili přibrat na pomoc nejrůznější materiály, které nám umožňují rozumět stále více hlubokým pravdám Janova evangelia; rozumět tomu, že tělesná matka Ježíšova je vnějším zjevením, obrazem „Panny Sofie“; a jaký duchovní význam má „Panna Sofie“ pro onoho mysterijního žáka, kterého Kristus miloval; dále, jak pro ostatní evangelisty, hledící na tělesný původ, vstupuje ještě do hry tělesný otec, ten, jenž má význam tam, kde záleží na vnějším projevu pojmu Boha v krvi; a co potom pro Jana znamená „Duch svátý“, jenž zplodil Krista v Ježíšovi pro tři léta jeho působení, Duch, jež nám evangelia naznačují symbolicky tím, že se při křtu v Jordánově snesla na Ježíše holubice.

Dospějeme-li tedy k tomu, že budeme „Ducha svátého“ nazývat otcem Krista Ježíše, otcem, který způsobil zrození Krista v tělech Ježíšových, pak snadno shledáme - jsme-li schopni uchopit něco všestranně -, že ti žáci, kteří byli méně zasvěceni, nám také nemohli podat tak hluboký obraz o oněch událostech v Palestině jako učedník, kterého Pán miloval. A jestliže dnes lidé mluví o synoptických a pokládají je za ty jediné a pouze směrodatné, tedy to dokazuje jenom tolik, že nemají vůli se vysvihnout až k pochopení pravé podoby Janova evangelia. Neboť každý „se rovná duchu, jež chápat zná“!

Pokusíme-li se proměnit to, co se můžeme prostřednictvím duchově věd dozvědět o Janově evangeliu, v pocit, v zážitek srdce, zakusíme, že Janovi evangelium není jenom naučný spis, ale síla, jež může působit v naší duši.

Pokud tyto krátké přednášky ve vás vyvolaly pocit, že Janovo evangeliím neobsahuje pouze to, co zde bylo vysloveno, ale že oklikou přes slovo obsahuje sílu, jež pomáhá duši na její cestě vpřed, pak bylo správně pochopeno, co byle vlastně těmito přednáškami zamýšleno. Neboť těmito přednáškami nebyle zamýšleno pouze něco pro rozum, pro intelektuální chápavost; nýbrž to, cc prochází oklikou přes intelektuální chápavost, by se mělo zhustit v city a zážitky srdce, a tyto city a zážitky srdce by měly být výsledkem oněch jednotlivostí, jež byly předneseny. Pokud tomu bude v jistém smyslu správně porozuměno, pak také porozumíme tomu, co to znamená, řekneme-li, že posláním anthroposofického hnutí je pozvednout křesťanství do oblasti moudrosti, správně porozumět křesťanství oklikou přes spirituální moudrost. Tak porozumíme tomu, že křesťanství je teprve na počátku své působnosti a splní své pravé poslání teprve tehdy, až bude pochopeno ve své pravé, to jest zduchovělé podobě. Čím více budou tyto přednášky chápány v tomto smyslu, tím více budou pochopeny tak, jak byly míněny.